

Juryrapport

Jan Brouwer Scriptieprijs Taal- en Literatuurwetenschappen 2017

Laureaat: *S. (Stephan) Eekman MSC, Language reconstruction methods put to the test: A comparison between traditional and computational phylogenetic reconstruction methods with data from Scandinavian language varieties*, Universiteit van Amsterdam, begeleider Prof. dr. A.P. Versloot.

De titel van de scriptie dekt de inhoud *exact* en is daarmee tekenend voor de exacte en uiterst zorgvuldige aanpak van de schrijver van deze scriptie.

Talen veranderen, oftewel ze evolueren. Dat lijkt wel wat op de evolutie van soorten in de natuur, maar natuurlijk niet echt. Een taal verandert vele malen sneller dan een soort, zodat de taal van elke jongere generatie alweer afwijkt van de taal van oudere generaties, dit vaak tot grote ergernis van die ouderen, die de taal van de jongeren lelijk vinden of zelfs fout. Een ander verschil is dat talen eigenschappen van elkaar kunnen overnemen, wanneer ze met elkaar in contact staan, zelfs als de talen onderling helemaal niet verwant zijn. Dit geldt natuurlijk niet voor soorten.

Het lijkt dus nogal risicovol om fylogenetische methoden, die in de biologie gebruikt worden om verwantschappen tussen soorten te bepalen, toe te passen op taalevolutie. Ook weten we niet welke eigenschappen van talen oorspronkelijk zijn en welke afgeleid. In de biologie zouden we natuurlijk niet willen beweren dat mensen meer verwant zijn aan krokodillen dan aan paarden, omdat mensen en krokodillen vijf tenen aan hun voet hebben en paarden maar een.

Maar welke eigenschappen van *talen* kunnen we beschouwen als primitief of afgeleid? Is de basiswoordvolgorde van een taal afgeleid? Zijn bepaalde nomina voor oeroude concepten primitief? Verwantschappen tussen talen berekenen op basis van gedeelde kenmerken, lijkt door dit soort onzekerheden onmogelijk of in elk geval uiterst dubieus. De gemiddelde taalwetenschapper staat dan ook zeer sceptisch tegenover het toepassen van fylogenetische methoden uit de biologie om taalverwantschappen vast te stellen en taalveranderingen te reconstrueren. De schrijver van deze scriptie was zich daar zeer van bewust.

Stephan Eekman weet de lezer echter al in de inleiding van zijn scriptie ervan te overtuigen dat een vergelijking tussen fylogenetische en klassieke taalwetenschappelijke methoden wel degelijk nuttig en zinvol is en tot nieuwe inzichten kan leiden over de bruikbaarheid en validiteit van die cladistische methoden. De geschiedenis en onderlinge verwantschappen van de Scandinavische talen, zoals gereconstrueerd door historisch linguïsten, wordt vergeleken met fylogenetische analyses van verschillende typen databases die lexicale, fonologische en morfosyntactische kenmerken bevatten.

Allereerst blijkt dat sommige ‘stambomen’ of cladogrammen niet zozeer de historische ontwikkeling laten zien, maar bijvoorbeeld wel de resultaten van taalcontact tussen buurtalen van het vasteland. Dat levert verwantschappen op die bijvoorbeeld mooi blijken overeen te komen met de onderlinge verstaanbaarheid van de talen in kwestie. De database

van woorden voor huisdieren en vee levert uiteindelijk de beste resultaten op om de historische ontwikkeling te weerspiegelen.

Fylogenetische methoden kunnen dus wel degelijk nieuwe inzichten opleveren voor de taalwetenschap, maar ook blijkt dat voorzichtigheid blijft geboden: een paar over het hoofd geziene leenwoorden en de stamboom is geveld.

Stephan Eekman laat in zijn spannende en fantastisch geschreven scriptie niets aan het toeval over. Hij laat zien dat hij beschikt over een uitzonderlijke kennis van zaken op een zeer breed terrein. Het onderwerp is origineel, de argumentatie glashelder, de conclusies overtuigend en de discussie prikkelend. De scriptie boeit van de eerste tot en met de laatste bladzijde en Eekman verdient hiervoor in de ogen van de jury bij uitstek de Jan Brouwer Scriptieprijs Taal- en Literatuurwetenschappen 2017.

Prof. dr. H. (Helen) de Hoop, hoogleraar theoretische taalwetenschap Radboud Universiteit Nijmegen

Prof. dr. J.Th. (Joep) Leerssen, hoogleraar Europese studies i.h.b. de moderne Europese letteren Universiteit van Amsterdam

De jury vergaderde op 15 februari 2017 onder leiding van Jhr. Drs. R.M.M. van Rijckevorsel, bestuurslid KHMW; daarnaast waren ter vergadering aanwezig Prof. mr. A. Soeteman, secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen en Drs. S. van Manen, secretaris (notulen).